

ปัญญาประดิษฐ์กับการยกระดับงานบัญชีสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Artificial Intelligence for Elevating Accounting Tasks in Small and Medium Enterprises

เจนจิรา ถาปินตา¹, ทิพย์วรรณ หนั่นไชย², ละเอียด ศรีหาแห่ง³, พรนิภา จันทน์น้อย⁴, นงลักษณ์ ธรวรรณ⁵,
กมลรส สุวรรณ⁶

¹สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, janejira@feu.ac.th

²สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, tipwon@feu.ac.th

³สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, laiad@feu.ac.th

⁴สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, pornnipa@feu.ac.th

⁵สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, nonglak@feu.ac.th

⁶สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, kamonrose@feu.ac.th

บทคัดย่อ

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) กำลังกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถปฏิรูปงานบัญชีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม บทความฉบับนี้มุ่งวิเคราะห์ศักยภาพของ AI ในการแก้ไขปัญหาระบบบัญชีแบบดั้งเดิมที่มีประสิทธิภาพต่ำซ้ำในการออกรายงาน การตรวจสอบสินค้าคงคลัง และการวิเคราะห์ต้นทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคธุรกิจ SMEs ซึ่งมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรแต่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจไทย ผลการศึกษา พบว่า เทคโนโลยี AI สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในงานบัญชีผ่านหลายรูปแบบ โดยเฉพาะ AI-Powered OCR สำหรับการประมวลผลเอกสาร Cloud-Based Accounting Software ที่เรียนรู้พฤติกรรมกรรมการบันทึกข้อมูล และโดรนในการตรวจนับสินค้าคงคลัง ซึ่งนวัตกรรมดังกล่าวช่วยยกระดับความแม่นยำและประสิทธิภาพการทำงาน นอกจากนี้การประยุกต์ใช้ AI ในกรณีศึกษาจริง เช่น ธุรกิจโรงสีข้าวที่ใช้ระบบ ERP และฟาร์มเมล่อนที่ใช้ Smart IoT Controller แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในการบริหารจัดการงานบัญชีและการเงิน อย่างไรก็ตามความท้าทายด้านทักษะบุคลากรและความปลอดภัยของข้อมูลยังคงเป็นประเด็นสำคัญ การศึกษานี้จึงเสนอแนวทางการเตรียมความพร้อมผ่านการพัฒนาแผนงานที่เน้นการบูรณาการเทคโนโลยีอัตโนมัติเพื่อให้ SMEs สามารถใช้ประโยชน์จาก AI ได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทยในระยะยาว

คำหลัก: ปัญญาประดิษฐ์ การบัญชี วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ระบบอัตโนมัติ

Abstract

Amidst the rapid technological changes in the digital age, Artificial Intelligence (AI) is becoming an important tool that can transform the accounting work of SMEs. This article aims to analyze the potential of AI to solve the problems of traditional accounting systems that often experience delays in reporting, inventory checking, and cost analysis, especially in the SMEs sector which is resource-constrained but crucial to the Thai economy. The study found that AI technology can create changes in accounting work in many forms, especially AI-Powered OCR for document processing, Cloud-Based Accounting Software that learns data recording behavior and drones for inventory counting which such innovations help improve work accuracy and efficiency. In addition, the application of AI in real case studies such as rice mills using ERP systems and melon farms using Smart IoT Controllers, demonstrate positive changes in accounting and financial management. However, challenges in personnel skills and data security remain important issues. Therefore, this study proposes a preparation approach through the development of a roadmap that emphasizes the integration of automation technologies to enable SMEs to fully utilize AI which will affect the development of the Thai economy in the long term.

Keywords: Artificial Intelligence, Accounting, Small and Medium Enterprises, Automation

บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งในแง่ของการสร้างงาน การกระจายรายได้ และการสร้างนวัตกรรม ภายใต้สภาวะการแข่งขันที่รุนแรงและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี SMEs ไทยจำเป็นต้องยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานเพื่อความอยู่รอด Asian Development Bank (2023) พบว่า SMEs ในประเทศไทยมีดัชนีการพัฒนาดิจิทัลอยู่ที่ 61.8 คะแนน และมีอัตราการนำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบบัญชีและการเงินเพียง 46.2% ซึ่งต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านอย่างสิงคโปร์และมาเลเซีย โดย Ernst & Young (2023) ชี้ว่า SMEs ที่สามารถปรับตัวและนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพมีโอกาสเติบโตสูงกว่ากลุ่มที่ยังใช้รูปแบบการดำเนินธุรกิจแบบดั้งเดิมถึง 2 เท่า ดังนั้นการพัฒนา ระบบการจัดการภายในองค์กรโดยเฉพาะระบบบัญชีซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการตัดสินใจทางธุรกิจ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับศักยภาพการแข่งขันของ SMEs ไทยในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม SMEs ยังเผชิญความท้าทายหลายประการ ทั้งจากข้อจำกัดด้านขนาด สายป่านทางการเงิน ที่สั้น และความสามารถในการปรับตัวที่น้อยกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ ในการบริหารธุรกิจ SMEs ให้ประสบความสำเร็จ นั้น ระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพถือเป็นปัจจัยสำคัญ ชนิดา ยาระณะและคณะ (2563) อธิบายว่า ระบบบัญชีคือ

ระบบการจัดเก็บข้อมูลทางการเงินที่ประกอบด้วยเอกสารต่างๆ บันทึกทางการเงินบัญชี และรายงาน ซึ่งช่วยให้ฝ่ายจัดการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การวางระบบบัญชีที่ดี ยังช่วยให้การไหลของเอกสารไหลลื่น ข้อมูลถูกต้อง และเก็บรวบรวมอย่างเป็นระเบียบ (กานดา แยมบุญเรือง, 2564)

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในภาคธุรกิจ อีสรพงศ์ เอกสินชล (2566) ระบุว่า AI มีบทบาทสำคัญในกลยุทธ์ธุรกิจสมัยใหม่ใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ ระบบอัตโนมัติและประสิทธิภาพ การตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล การยกระดับประสบการณ์ของลูกค้า การวิเคราะห์เชิงคาดการณ์ และการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน สำหรับ SMEs การนำ AI มาประยุกต์ใช้ในระบบบัญชีจึงเป็นโอกาสสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ลดความผิดพลาด และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันในยุคดิจิทัล บทความนี้จะมุ่งนำเสนอสถานการณ์และความท้าทายด้านการบัญชีของธุรกิจ SMEs แนวคิดพื้นฐานของเทคโนโลยี AI สำหรับงานบัญชี การประยุกต์ใช้ AI ของธุรกิจ SMEs ที่เกี่ยวข้องกับงานบัญชี ข้อพิจารณาและความท้าทายในการนำ AI มาใช้ รวมถึงแนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ประกอบการ SMEs

สถานการณ์และความท้าทายด้านการบัญชีของธุรกิจ SMEs

ปัจจุบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในประเทศไทยเผชิญความท้าทายในการพัฒนาระบบบัญชีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ซึ่งมีประเด็นสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ข้อจำกัดของระบบบัญชีแบบดั้งเดิม ความท้าทายในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและภาษี และปัญหาด้านการจัดการข้อมูลและการตัดสินใจทางการเงิน

1) ข้อจำกัดของระบบบัญชีแบบดั้งเดิมในธุรกิจ SMEs

ในการศึกษาข้อจำกัดของระบบบัญชีแบบดั้งเดิม สิริพงศ์ จิงถาวรณ (2565) ได้วิเคราะห์ว่าการทำบัญชีแบบเดิมมีข้อจำกัดในการวัดผลทางธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความล่าช้าในการออกรายงานสรุปยอดขาย การตรวจสอบสต็อกสินค้า และการวิเคราะห์ต้นทุน ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่สามารถปรับกลยุทธ์ได้ทันต่อสถานการณ์ นอกจากนี้การรอกองการเงินที่จัดทำปีละครั้งยังเป็นอีกข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจทางธุรกิจ ข้อมูลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ Peak Account (2568) ที่ได้ระบุความผิดพลาดทางบัญชีที่ธุรกิจ SMEs มักมองข้าม ประกอบด้วย การไม่แยกบัญชีธุรกิจกับบัญชีส่วนตัว การไม่จัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ และการไม่ใช้เทคโนโลยีช่วยในงานบัญชี ข้อผิดพลาดเหล่านี้นำไปสู่ข้อมูลทางการเงินที่ไม่ถูกต้องและการตัดสินใจที่ผิดพลาด โดย Peak Account (2568) ได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษาของร้านอาหารที่ไม่ได้บันทึกต้นทุนวัตถุดิบอย่างถูกต้อง ทำให้เจ้าของเข้าใจผิดว่าธุรกิจมีกำไรดี จึงตัดสินใจขยายพื้นที่ร้านและสั่งวัตถุดิบเพิ่ม จนนำไปสู่ปัญหาสภาพคล่องในที่สุด

ผลการศึกษาจากมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2562) ยังเสริมให้เห็นว่าปัญหาการขาดระบบบัญชีที่ดีส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยพบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมัก

ประสบปัญหาการขอกู้เงินจากสถาบันการเงิน ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากการไม่มีการทำบัญชีอย่างเป็นระบบ ทำให้ต้องพึ่งพาเงินกู้ในระบบและแบกรับภาระดอกเบี้ยในอัตราที่สูง อันส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรและการเติบโตในระยะยาว

2) ความท้าทายในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและภาษีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับความท้าทายด้านกฎระเบียบและภาษีโดย Sirinya iACC Professional (2567) ได้ระบุว่าข้อผิดพลาดที่พบบ่อยในธุรกิจ SMEs คือ การละเลยข้อกำหนดทางกฎหมายและภาษี ซึ่งรวมถึงการไม่ยื่นแบบภาษีตามกำหนด การไม่จ่ายภาษี หรือการจัดทำบัญชีที่ไม่ตรงตามมาตรฐาน ผลที่ตามมาคือ ธุรกิจอาจถูกปรับหรือถูกตรวจสอบจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่ง Sirinya iACC Professional (2567) ได้เสนอแนวทางแก้ไขที่สำคัญ ประกอบด้วยการศึกษาข้อกำหนดอย่างละเอียด การพิจารณาจ้างผู้เชี่ยวชาญ และการนำระบบเตือนอัตโนมัติมาใช้สำหรับมุมมองด้านความเป็นธรรมทางภาษี วันทิสรา ประทุม (2564) อธิบายถึงอุปสรรคสำคัญของธุรกิจ SMEs ในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ซึ่งมีสาเหตุมาจากต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี (Tax Compliance Cost) ที่มีลักษณะเป็นต้นทุนคงที่ ทำให้ธุรกิจขนาดเล็กเสียเปรียบธุรกิจขนาดใหญ่ในระบบภาษีอากร นอกจากนี้ปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เสียภาษียังรวมถึงความซับซ้อนของกฎหมายภาษี การขาดความรู้ความเข้าใจ และการขาดมาตรการจูงใจที่เหมาะสม

3) ปัญหาด้านการจัดการข้อมูลและการตัดสินใจทางการเงิน

นราทร ปภาโชติวิชัย (2563) ได้ชี้ให้เห็นปัญหาสำคัญของธุรกิจ SMEs ด้านการจัดการข้อมูลและการตัดสินใจทางการเงิน ที่มีก่ประสบปัญหาทางการเงินติดขัด ขาดสภาพคล่อง และมีปัญหาในการจัดทำบัญชีงบประมาณ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว นราทร ปภาโชติวิชัย (2563) จึงเสนอแนะให้มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ ทั้งระบบใบสำคัญและระบบสมุดรายวัน ควบคู่กับการพัฒนาระบบการจัดการลูกหนี้และกำหนดเงื่อนไขการชำระหนี้ที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาสภาพคล่องและเสริมสร้างความมั่นคงทางการเงินให้แก่ธุรกิจได้ แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ Aira (2566) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการใช้ข้อมูล (Data) เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจทางธุรกิจ โดยอธิบายว่าผู้ประกอบการควรพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านก่อนการตัดสินใจใดๆ ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีการลงทุนซื้อสินทรัพย์ใหม่ ควรวิเคราะห์ทั้งต้นทุนในการดูแลรักษา ระยะเวลาชำระหนี้ ประสิทธิภาพของสินทรัพย์ และโอกาสในการสร้างรายได้ เนื่องจากการตัดสินใจโดยอาศัยเพียงสัญชาตญาณอาจส่งผลกระทบร้ายแรงต่อสถานะทางการเงินของธุรกิจ

แนวคิดพื้นฐานของเทคโนโลยี AI สำหรับงานบัญชี

เทคโนโลยีได้เข้ามำกำหนดรูปแบบของอุตสาหกรรมในยุค 4.0 โดยเฉพาะระบบอัตโนมัติที่สามารถลดเวลาในการทำงานของพนักงานได้ถึง 80-90% และยกระดับคุณภาพงานพร้อมลดความผิดพลาดที่เกิดจากมนุษย์ (Kokina & Davenport, 2023) งานบัญชีและการเงินเกือบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นบัญชีเงินเดือน ภาษี การทำธุรกรรมการเงิน หรือการตรวจสอบบัญชี สามารถเปลี่ยนเป็นระบบอัตโนมัติด้วย AI ซึ่งช่วยให้นักบัญชีสามารถ

มุ่งเน้นไปที่งานวิเคราะห์และงานสร้างสรรค์ที่มีมูลค่าสูงกว่า (Kruskopf et al., 2020) ปัจจุบันการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI ในงานบัญชีสมัยใหม่มีหลากหลายรูปแบบ ซึ่ง Stancheva-Todorova (2022) ได้วิเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้ AI ในงานบัญชีที่สำคัญไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1) การประมวลผลเอกสารอัตโนมัติ AI-Powered OCR (Optical Character Recognition) ช่วยในการแปลงเอกสารทางบัญชี เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบแจ้งหนี้ ให้เป็นข้อมูลดิจิทัลโดยอัตโนมัติ ลดเวลาการป้อนข้อมูลและข้อผิดพลาด และ Tong & Lu (2021) พบว่า ระบบ AI-OCR สามารถลดเวลาในการประมวลผลเอกสารบัญชีได้ถึง 85% และมีความแม่นยำมากกว่า 97%

2) ระบบอัตโนมัติในกระบวนการทางบัญชี AI ช่วยทำให้ขั้นตอนการทำบัญชีเป็นแบบอัตโนมัติ ตั้งแต่การบันทึกรายการ การกระทบยอด ไปจนถึงการออกรายงาน การศึกษาของ ฟิมสิริ โตดิเทพย์ และภัทรพร จินตกา นนท์ (2565) พบว่า การนำระบบอัตโนมัติมาใช้ในกระบวนการบัญชีช่วยลดเวลาในการปิดบัญชีลงได้มากถึง 70% และเพิ่มความแม่นยำในการจัดทำรายงานทางการเงิน

3) AI Chatbots ในงานบริการ แห่ตอบที่ใช้ AI สามารถตอบคำถามลูกค้าเกี่ยวกับข้อมูลทางการเงิน ช่วยลดภาระของพนักงานและให้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดย Huang & Vasarhelyi (2022) รายงานว่า องค์กรที่นำ AI Chatbots มาใช้ในงานบริการด้านบัญชีและการเงินสามารถลดต้นทุนการให้บริการได้ถึง 35% และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า

4) การวิเคราะห์ข้อมูลและการพยากรณ์ทางการเงิน AI ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากเพื่อค้นหารูปแบบ แนวโน้ม และให้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการตัดสินใจทางธุรกิจ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sutanapong & Louangrath (2021) ที่พบว่า แบบจำลอง AI สำหรับการพยากรณ์ทางการเงินมีความแม่นยำสูงกว่าวิธีการทางสถิติแบบดั้งเดิมถึง 40%

5) การตรวจจับการทุจริตและความผิดปกติ อัลกอริทึมของ Machine Learning ช่วยตรวจจับรูปแบบที่ผิดปกติในข้อมูลทางการเงิน ลดความเสี่ยงจากการทุจริต โดย Salehi et al. (2023) แสดงให้เห็นว่าระบบตรวจจับการทุจริตที่ใช้ AI สามารถระบุธุรกรรมต้องสงสัยได้แม่นยำกว่าวิธีการตรวจสอบแบบดั้งเดิมถึง 65%

ตาราง 1 ประสิทธิภาพของ AI ในงานบัญชีเทียบกับวิธีการแบบดั้งเดิม

กระบวนการ	ระบบแบบดั้งเดิม	ระบบที่ใช้ AI	การเพิ่มประสิทธิภาพ
การประมวลผลเอกสาร	15-20 นาที/ฉบับ	1-3 นาที/ฉบับ	ลดเวลา 80-90%
การกระทบยอด	4-8 ชั่วโมง/เดือน	0.5-1 ชั่วโมง/เดือน	ลดเวลา 75-90%
การตรวจสอบความผิดพลาด	ความแม่นยำ 75-85%	ความแม่นยำ 95-99%	เพิ่มความแม่นยำ 10-30%
การวิเคราะห์ข้อมูล	1-2 วัน/รายงาน	1-2 ชั่วโมง/รายงาน	ลดเวลา 80-95%
การตรวจจับการทุจริต	อัตราการตรวจพบ 45%	อัตราการตรวจพบ 85%	เพิ่มประสิทธิภาพ 85-90%

หมายเหตุ : ปรับปรุงจาก "The Impact of AI on Accounting Efficiency", โดย Kokina & Davenport, 2023.

จากประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้นจากการใช้ AI ในงานบัญชีที่แสดงในตาราง 1 ได้ส่งผลให้การประยุกต์ใช้ AI ขยายตัวอย่างรวดเร็วในงานบัญชีเฉพาะด้าน โดยเฉพาะในงานสอบบัญชี การจัดทำบัญชีบนคลาวด์ และงานด้านภาษี ซึ่งทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์จากการลดเวลาในการทำงาน การเพิ่มความแม่นยำ และการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนี้

1) AI ในงานสอบบัญชีและการตรวจสอบภายใน

จากข้อมูลในตาราง 1 จะเห็นได้ว่า AI ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการตรวจสอบความผิดพลาดได้สูงถึง 95-99% และเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจจับการทุจริตได้มากถึง 85-90% ประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้นนี้ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในงานสอบบัญชีอย่างกว้างขวาง ซึ่งศิริรัฐ โชติเวชการ (2563) อธิบายว่า งานที่มีกฎเกณฑ์ ระบบ หรือมาตรฐานที่ชัดเจน สามารถพัฒนา AI ให้ทำงานแทนได้ บริษัทสอบบัญชีชั้นนำระดับโลก (Big 4) ได้นำ AI มาใช้ตรวจสอบข้อมูลทางบัญชีและวิเคราะห์สัญญาณทางการค้าจำนวนมาก รวมถึงการใช้โดรน (Drones) ในการตรวจนับสินค้าคงคลัง มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Appelbaum et al. (2023) ที่พบว่า AI สามารถช่วยในการวิเคราะห์ธุรกรรมได้ 100% แทนที่จะเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเดิม ทำให้เพิ่มคุณภาพของการตรวจสอบและลดความเสี่ยงจากการไม่พบข้อผิดพลาดที่สำคัญ สำหรับงานตรวจสอบภายใน การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวดเร็วขึ้นถึง 80-95% ตามที่แสดงในตาราง 1 ได้ส่งผลให้การตรวจสอบภายในมีประสิทธิภาพสูงขึ้นอย่างมาก AI ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากเพื่อหาความผิดปกติและแนวโน้มที่อาจนำไปสู่ความเสี่ยง อีกทั้งสภาพ อมรสิริพงศ์ และ วรณวิมล อัมรินทร์นุเคราะห์ (2564) ยังพบว่า AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบภายในด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเรียลไทม์และการตรวจจบบรูปแบบที่มนุษย์อาจมองข้าม ช่วยให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อความเสี่ยงได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

2) Cloud-Based Accounting และการจัดทำบัญชี

การลดเวลาในการประมวลผลเอกสารถึง 80-90% และการกระทบยอดที่เร็วขึ้น 75-90% ดังแสดงในตาราง 1 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบบบัญชีแบบคลาวด์ (Cloud-Based Accounting) ที่มีการบูรณาการ AI ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดย Wang & Wang (2021) พบว่า AI ในระบบบัญชีคลาวด์สามารถเรียนรู้พฤติกรรมกรรมการบันทึกบัญชีของผู้ใช้ และแนะนำการลงรหัสบัญชีโดยอัตโนมัติเมื่อมีข้อมูลใหม่ที่คล้ายคลึงกัน เพิ่มความถูกต้องและรวดเร็วในการบันทึกบัญชี ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับธุรกิจ SMEs ที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากร

3) AI กับงานด้านภาษี

ประสิทธิภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เพิ่มขึ้นและความสามารถในการตรวจจับความผิดปกติ ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในงานด้านภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ กรมสรรพากรไทยได้นำ AI มาวิเคราะห์ข้อมูลจาก Big Data ที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ซึ่งเป็นการสนับสนุนงานวิจัยของวิศรุต วงศ์วีระพันธุ์ และกุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2566) ซึ่งพบว่า AI ช่วยในการระบุผู้เสียภาษีที่มีความเสี่ยงสูงในการ

หลบเลี่ยงภาษี และช่วยในการวางแผนการตรวจสอบภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะความสามารถในการตรวจจับรูปแบบที่ผิดปกติซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 85-90% ทำให้การตรวจสอบภาษีมีประสิทธิภาพและความแม่นยำสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ Al-Htaybat et al. (2022) สรุปว่า AI กำลังเปลี่ยนแปลงงานบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ โดยไม่เพียงแต่ทำให้งานประจำเป็นแบบอัตโนมัติ แต่ยังเปลี่ยนบทบาทของนักบัญชีจากผู้บันทึกข้อมูลไปเป็นผู้วิเคราะห์และที่ปรึกษาทางธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับ กนกพร ชัยประสิทธิ์ (2565) ที่ระบุว่านักบัญชีในยุค AI จำเป็นต้องพัฒนาทักษะใหม่ๆ โดยเฉพาะทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้เทคโนโลยี และทักษะเชิงกลยุทธ์ทางธุรกิจ

การประยุกต์ใช้ AI ของธุรกิจ SMEs ที่เกี่ยวข้องกับงานบัญชี

Seasonswat & Chaisiriroj (2023) กล่าวว่า การนำเทคโนโลยี AI มาประยุกต์ใช้ในงานบัญชีช่วยให้ SMEs ไทยลดต้นทุนการดำเนินงานได้ถึง 25-30% และเพิ่มความแม่นยำในการทำงานมากกว่า 90% เมื่อเทียบกับการทำงานแบบดั้งเดิม ซึ่งกรณีศึกษาการประยุกต์ใช้ AI ในงานบัญชีของธุรกิจ SMEs ที่ประสบความสำเร็จ มีรายละเอียด ดังนี้

1) AI Chatbot สำหรับงานบริการทางการเงินและบัญชี

SME Update (2567) อธิบายว่า AI Chatbot สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายแพลตฟอร์มและหลายธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อยกระดับประสบการณ์การให้บริการลูกค้าและช่วยลดภาระงานของพนักงาน และ Ahmad et al. (2021) ค้นพบว่า SMEs ที่นำ AI Chatbot มาใช้ในงานบริการด้านการเงินและบัญชีสามารถลดเวลาในการตอบคำถามลูกค้าได้ถึง 60% และลดต้นทุนการให้บริการลงได้ 25% โดย AI Chatbot สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางการเงิน การตรวจสอบยอดคงเหลือในบัญชี การตรวจสอบยอดค้างจ่ายบัตรเครดิต และการให้คำแนะนำด้านการเงินเบื้องต้น เช่น บริษัท FinSME Solutions ผู้ให้บริการซอฟต์แวร์บัญชีสำหรับ SMEs ในประเทศไทย ได้พัฒนา AI Chatbot ที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถสอบถามข้อมูลทางการเงินผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ผลการนำไปใช้กับธุรกิจ SMEs กว่า 100 แห่ง พบว่า ช่วยลดเวลาในการสื่อสารระหว่างเจ้าของธุรกิจกับนักบัญชีลงได้ถึง 40% และลดข้อผิดพลาดในการสื่อสารลงได้มากกว่า 50% (Thanomwong & Panaiikul, 2022)

2) ระบบพยากรณ์ทางการเงินและการบริหารกระแสเงินสด

เทคโนโลยี AI มีบทบาทสำคัญในการพยากรณ์ความต้องการ การจัดการสินค้าคงคลัง และการบริหารลูกหนี้การค้า ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารกระแสเงินสดในธุรกิจ SMEs ซึ่งจากงานวิจัยของ Li et al. (2022) พบว่า แบบจำลอง Machine Learning สามารถพยากรณ์กระแสเงินสดของ SMEs ได้แม่นยำกว่าวิธีการพยากรณ์แบบดั้งเดิมถึง 35% และช่วยลดปัญหาการขาดสภาพคล่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ธุรกิจจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดกลางในจังหวัดเชียงใหม่ ได้นำ AI มาวิเคราะห์พฤติกรรมการชำระเงินของลูกค้าและคาดการณ์

กระแสเงินสด ส่งผลให้สามารถลดสัดส่วนหนี้เสียลงได้จาก 12% เหลือเพียง 3.5% ภายในระยะเวลา 1 ปี และมีการบริหารสภาพคล่องที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (สมเกียรติ วรประสิทธิ์คุณ และสุรัชย์ จันทร์จรัส, 2566)

3) การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์

AI ช่วย SMEs ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ตั้งแต่การตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุน การปิดหรือขยายสาขา และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sakulwongtana & Likitsupin (2023) โดย SMEs ที่ใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินมีอัตรากำไรสุทธิเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 15% เมื่อเทียบกับ SMEs ที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีดังกล่าว เช่น ร้านอาหารขนาดกลางแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ใช้ระบบวิเคราะห์ต้นทุนวัตถุดิบและราคาขายที่ขับเคลื่อนด้วย AI ซึ่งสามารถวิเคราะห์ต้นทุนวัตถุดิบแบบเรียลไทม์และแนะนำการปรับราคาขายหรือส่วนผสมเพื่อรักษำอัตรากำไร ส่งผลให้อัตรากำไรขั้นต้นเพิ่มขึ้นจาก 32% เป็น 41% และลดการสูญเสียวัตถุดิบลง 22% (ปิยภรณ์ ไชยพฤษ และคณะ, 2565)

4) การใช้ ERP และการแก้ไขปัญหาเชิงบูรณาการในธุรกิจ SMEs

Family Business (2566) รายงานกรณีศึกษาของธุรกิจโรงสีข้าวที่นำซอฟต์แวร์ระบบบริหารจัดการทรัพยากรภายในองค์กร (ERP) มาใช้ในการวางแผนจัดการห่วงโซ่อุปทาน การผลิต การเงิน และกระบวนการอื่นๆ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปโดยอัตโนมัติและสะดวกมากขึ้น รวมถึงการตรวจสอบระบบบัญชี การจัดซื้อ และการบริหารจัดการวัตถุดิบ กรณีศึกษาอีกตัวอย่าง คือ ธุรกิจฟาร์มเมล่อนที่ใช้เทคโนโลยี AI ในการพัฒนาตู้คอนโทรลอัจฉริยะด้วยระบบ Smart IoT Controller และ Sensors ที่สามารถเก็บข้อมูลสภาพอากาศ ดิน น้ำ ฝน เพื่อนำมาทำ Data Analytics สอดคล้องกับ Meechaitana & Techametheekul (2023) พบว่า การใช้ระบบอัจฉริยะในฟาร์มเมล่อนช่วยลดต้นทุนการผลิตลง 22% ลดการใช้น้ำและปุ๋ย 30% และเพิ่มผลผลิตได้ถึง 35% ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลประกอบการและการบันทึกบัญชีต้นทุนที่แม่นยำยิ่งขึ้น

5) การประมวลผลเอกสารทางบัญชีด้วย AI

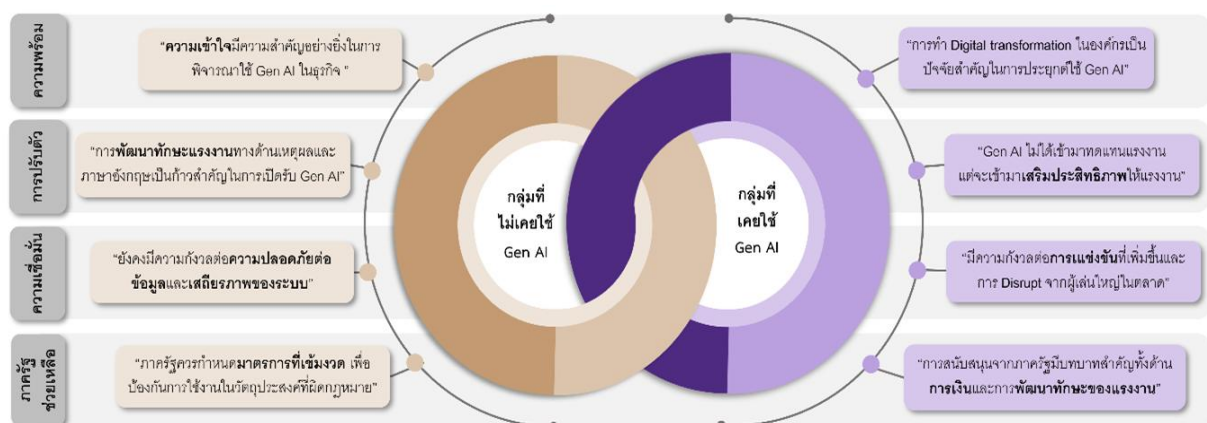
การประมวลผลเอกสารเป็นงานที่ใช้เวลามากในงานบัญชีของ SMEs จากการศึกษาของงานวิจัยของ Phaosathianphan & Viseschinda (2022) พบว่า SMEs ใช้เวลาถึง 30% ของงานบัญชีไปกับการป้อนข้อมูลและจัดการเอกสาร เทคโนโลยี AI-Powered OCR (Optical Character Recognition) ช่วยให้การประมวลผลเอกสารเป็นไปอย่างอัตโนมัติ โดยใช้ Computer Vision และ Natural Language Processing ในการอ่านและแปลงเอกสารบัญชีให้เป็นข้อมูลดิจิทัล ดังเช่น ธุรกิจค้าส่งวัสดุก่อสร้างขนาดกลางในจังหวัดระยองนำระบบ AI-OCR มาใช้ในการประมวลผลใบแจ้งหนี้และใบเสร็จรับเงิน ส่งผลให้เวลาในการประมวลผลเอกสารลดลงจากเฉลี่ย 30 นาทีต่อชุดเอกสาร เหลือเพียง 3 นาที และอัตราความผิดพลาดในการบันทึกข้อมูลลดลงจาก 8.5% เหลือเพียง 0.5% นอกจากนี้ยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการจ้างพนักงานป้อนข้อมูลได้ถึง 250,000 บาทต่อปี (จิราพร สินธุวงศานนท์ และณัฐวุฒิ หมดประสิทธิ์, 2565)

ข้อพิจารณาและความท้าทายในการนำ AI มาใช้

เทคโนโลยี AI เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานและการดำเนินธุรกิจในยุคดิจิทัล ศาริญา เบญจมาหะ (2567) ชี้ให้เห็นว่าจากประสิทธิภาพอันมากมายของ AI นำไปสู่คำถามสำคัญที่ว่า AI จะมาแทนที่งานของมนุษย์หรือไม่ โดยผลการศึกษาล่าสุด พบว่า มีถึง 44% ของผู้บริหารที่ใช้ AI วางแผนจะลดจำนวนพนักงานในปี 2024 โดยเฉพาะแรงงานในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งประเทศไทยอาจเป็นหนึ่งในนั้น นอกจากนี้ AI ยังส่งผลกระทบต่องานที่ต้องใช้ทักษะสูง เช่น การเขียนโค้ด หรือการสร้างภาพนิ่งและวิดีโอ แม้ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดอยู่มาก แต่ก็มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

จากกระแส AI ที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่าเทคโนโลยีนี้จะก้าวเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่และการทำงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ทั้งในระดับบุคคลและองค์กรจึงควรต้องปรับตัวเพื่อเรียนรู้และใช้ประโยชน์จาก AI ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ศาริญา เบญจมาหะ (2567) เสนอแนวทางสำคัญ ได้แก่ การมีผู้บริหารที่มีความรู้ด้าน AI เช่น Chief Artificial Intelligence Officer (CAIO) การเพิ่มทักษะด้านดิจิทัลและทำงานร่วมกับ AI และการพัฒนาทักษะที่ AI ไม่สามารถทำแทนได้ โดยเฉพาะเรื่องทักษะ Soft Skills เช่น การตัดสินใจแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้ AI ยังเป็นดาบสองคมที่นำมาซึ่งความท้าทายสำคัญในด้านจริยธรรมและธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นประเด็นที่ทั่วโลกกำลังเตรียมตัวรับมือ ในแง่นี้สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) ชี้ว่า แม้ทุกประเทศจะได้รับโอกาสจากการใช้ AI ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แต่ยังขาดการกำกับดูแลที่ดีจนอาจนำไปสู่การใช้ AI ในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การสร้างข่าวปลอมหรือภาพปลอมในโซเชียลมีเดีย

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบเฉพาะของ AI Thairath Money (2567) รายงานว่า Generative AI กำลังเข้ามา มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงภาคธุรกิจ ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเปิดโอกาสใหม่ๆ ในการสร้างสรรค์และพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ ธุรกิจที่สามารถปรับตัวและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนี้จะสามารถอยู่รอดและเติบโตในยุคดิจิทัลที่ไม่หยุดนิ่งนี้ได้อย่างยิ่งยั้ง เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ดังกล่าว SCB EIC ได้ทำการสำรวจผู้ประกอบการ SMEs 124 ราย และสัมภาษณ์เชิงลึก 12 ราย พบว่า สามารถจำแนกผู้ประกอบการออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่เคยใช้งาน และไม่เคยใช้งาน Generative AI แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 ความเห็นจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการ SMEs ต่อการใช้งาน Generative AI “Gen AI”
หมายเหตุ : จาก Generative AI ตัวช่วยยกระดับศักยภาพ SMEs ไทย, โดย Thairath Money, 2567.

จากผลการศึกษาดังภาพ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการ SMEs ทั้ง 2 กลุ่ม มองว่าเทคโนโลยีนี้จะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อธุรกิจในปัจจุบันและอนาคต ถึงกระนั้นมุมมองในด้านต่างๆ เช่น ความพร้อมในการใช้งาน การปรับตัว ความเชื่อมั่น และการสนับสนุนจากภาครัฐ แตกต่างกันไปตามประสบการณ์และการใช้ Generative AI ของแต่ละกลุ่ม โดยที่กลุ่มผู้ประกอบการ SMEs ที่ไม่เคยใช้ Generative AI ส่วนมากยังขาดความพร้อมเรื่องทักษะแรงงานและความเข้าใจในตัวเทคโนโลยี รวมไปถึงยังมีความกังวลต่อความเสี่ยงจากการใช้งาน เช่น ความปลอดภัยของข้อมูลและเสถียรภาพของระบบ ในทางตรงกันข้าม กลุ่มผู้ประกอบการ SMEs ที่ใช้งาน Generative AI อยู่แล้ว มองว่าก้าวสำคัญในการนำเทคโนโลยีนี้มาประยุกต์ใช้ในองค์กรคือการทำ Digital transformation เพื่อสร้างรากฐานสำหรับการเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ Generative AI อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Thairath Money, 2567)

นอกเหนือจากประโยชน์ของ AI IT-HERO MAN CO., LTD. (2567) ได้ชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงสำคัญประการแรก คือ การขาดความเข้าใจในเทคโนโลยี ทำให้องค์กรไม่สามารถใช้ประโยชน์จาก AI ได้เต็มที่ ประการที่สอง ความเสี่ยงจากการพึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป อาจทำให้ขาดความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเอง และประการสุดท้าย ความท้าทายด้านประสบการณ์ของผู้ใช้ หาก AI ไม่สามารถให้คำตอบที่ตรงจุดได้ อาจส่งผลต่อความไว้วางใจของลูกค้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อมูลของหอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย (2566) ที่รายงานว่า ผลสำรวจของ McKinsey บ่งชี้ว่าผู้บริหารธุรกิจในอุตสาหกรรมที่ไม่ใช่เทคโนโลยีมีความลังเลที่จะนำ Generative AI มาใช้ โดยมีเพียง 30% ที่ระบุว่าใช้เป็นประจำ เมื่อวิเคราะห์ในเชิงลึก สาเหตุหลักของความลังเลแบ่งเป็นสองส่วน โดยส่วนแรก เกี่ยวกับความไม่ไว้วางใจต่อเทคโนโลยีที่ยังใหม่และมีข้อบกพร่อง เช่น ปัญหา AI hallucination และส่วนที่สอง เกี่ยวกับความไม่เต็มใจในการใช้งานเนื่องจากความพร้อมที่แตกต่าง

แม้จะมีความท้าทายดังกล่าว การปลดล็อกข้อจำกัดในการนำ AI มาใช้ต้องอาศัยความเข้าใจความต้องการของผู้ประกอบการและการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ในกรณีนี้ Thairath Money (2567) เสนอว่า ภาครัฐควรสร้างโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านความปลอดภัยของข้อมูล การกำกับดูแล และการพัฒนาทักษะให้บุคลากร ขณะที่ ภาคการเงินอาจมีส่วนร่วมผ่านการให้สินเชื่อธุรกิจเพื่อการลงทุนพัฒนาเทคโนโลยี

แนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ประกอบการ SMEs

การนำเทคโนโลยี AI มาประยุกต์ใช้ในงานบัญชีของ SMEs แม้จะมีประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญ แต่จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบ ซึ่ง Wanichsan & Tanlamai (2023) พบว่า SMEs ที่มีการวางแผนและเตรียมความพร้อมก่อนนำ AI มาใช้ประสบความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีการเตรียมการถึง 3.5 เท่า สำหรับแนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ประกอบการ SMEs ที่สำคัญ มีดังนี้

การประเมินความพร้อมด้านกระบวนการทางบัญชี ก่อนนำ AI มาใช้ในงานบัญชี ผู้ประกอบการ SMEs ควรประเมินกระบวนการทางบัญชีที่มีอยู่เดิม โดยเริ่มจากการวิเคราะห์งานประจำวันที่ทำโดยทีมบัญชี เพื่อระบุกระบวนการที่ซ้ำซ้อน ใช้เวลานาน หรือมีแนวโน้มที่จะเกิดข้อผิดพลาดสูง โดย Vejaratpimol et al. (2022) ศึกษาวิจัย พบว่า การทำแผนที่กระบวนการ (Process Mapping) ช่วยให้ SMEs ระบุจุดที่ AI จะสร้างผลกระทบสูงสุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกระบวนการที่มักได้ประโยชน์สูงสุดจาก AI ได้แก่ การประมวลผลเอกสาร การกระทบยอดบัญชี การตรวจสอบความผิดพลาด และการจัดทำรายงานทางการเงิน และ Asatiani et al. (2022) แนะนำให้ผู้ประกอบการ SMEs จัดทำรายการ "Quick Win" ที่เป็นกระบวนการทางบัญชีที่สามารถปรับปรุงได้อย่างรวดเร็วด้วย AI เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่จับต้องได้ในระยะสั้น แล้วจึงวางแผนการปรับเปลี่ยนกระบวนการที่ซับซ้อนกว่าในระยะต่อไป

การเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาด้วย AI ที่เหมาะสมกับธุรกิจ การเลือกเทคโนโลยี AI ที่เหมาะสมกับขนาดและความต้องการเฉพาะของธุรกิจเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ ซึ่ง Janchai & Srichand (2023) แนะนำว่า SMEs ควรพิจารณาปัจจัยความสามารถในการทำงานร่วมกับซอฟต์แวร์บัญชีที่ใช้อยู่เดิม ต้นทุนการลงทุนและผลตอบแทนที่คาดหวัง ความง่ายในการใช้งานสำหรับทีมงานปัจจุบัน การรองรับการทำงานแบบคลาวด์และการเข้าถึงจากระยะไกล และมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล เมื่อเลือกโซลูชัน AI สำหรับงานบัญชี และ Ratchatakulpat & Charoensukmongkol (2022) ค้นพบว่า แพลตฟอร์มแบบ SaaS (Software as a Service) ที่มีการบูรณาการ AI เป็นทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับ SMEs ในประเทศไทย เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายเริ่มต้นต่ำ ไม่ต้องดูแลโครงสร้างพื้นฐานด้าน IT และสามารถขยายตามการเติบโตของธุรกิจได้

การพัฒนาทักษะบุคลากรและการจัดการการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทักษะบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการนำ AI มาใช้ในงานบัญชี จากงานวิจัยของ Butcharoen et al. (2023) แสดงถึง SMEs ที่ลงทุนในการฝึกอบรมพนักงานก่อนและระหว่างการนำ AI มาใช้งานมีอัตราความสำเร็จสูงกว่า 78% เมื่อเทียบกับองค์กรที่ไม่ได้เตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ทักษะสำคัญที่นักบัญชีใน SMEs ต้องพัฒนา ได้แก่ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับ AI การวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความผลลัพธ์ การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจเชิงวิเคราะห์ และทักษะด้านการให้คำปรึกษาทางธุรกิจ อีกทั้ง Wattanakul & Tangjitprom (2022) กล่าวเพิ่มเติมว่า การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงและสนับสนุนการเรียนรู้ช่วยลดแรงต่อต้านจากพนักงานและเพิ่มอัตราความสำเร็จในการนำ AI มาใช้งาน โดยแนะนำให้มีการสื่อสารวิสัยทัศน์และประโยชน์ของ AI ให้พนักงานเข้าใจอย่างชัดเจน รวมถึงการมีผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Champion) ที่เป็นตัวกลางระหว่างฝ่ายเทคโนโลยีและฝ่ายบัญชี

การจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลและความปลอดภัย โครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลและการรักษาความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้ประกอบการ SMEs มักมองข้าม โดย Wanarungjit & Pongpatrachai (2023) พบว่า กว่า 65% ของความล้มเหลวในการนำ AI มาใช้ในงานบัญชีของ SMEs มีสาเหตุมาจากปัญหาคอนfigur ข้อมูลและการจัดการข้อมูล การเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลที่สำคัญ เช่น การจัดระเบียบและทำความสะอาด

สะอาดข้อมูลทางบัญชีที่มีอยู่เดิม การกำหนดมาตรฐานการจัดเก็บและการเข้าถึงข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล การกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัย เป็นต้น และ Supapornnanon & Jaturongkachoke (2022) ได้แนะนำให้ SMEs พิจารณามาตรการด้านความปลอดภัยของข้อมูล ได้แก่ การเข้ารหัสข้อมูลทางการเงินและบัญชีที่สำคัญ การจำกัดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลตามบทบาทและหน้าที่ การตรวจสอบและบันทึกการเข้าถึงข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ และการสำรองข้อมูลและแผนฟื้นฟูกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน

การทดสอบและการวัดผลการดำเนินงาน การทดสอบระบบและการวัดผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนสำคัญในการนำ AI มาใช้ในงานบัญชี จากงานวิจัยของ Saengpotong & Phimolsathien (2023) ได้แนะนำให้ SMEs เริ่มต้นด้วยโครงการนำร่องขนาดเล็กเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของ AI ก่อนที่จะขยายการใช้งานไปทั่วทั้งองค์กร โดยพบว่าการทดสอบแบบค่อยเป็นค่อยไปช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มอัตราความสำเร็จได้ถึง 64% ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรพงศ์ นาคะรัศมี และพัชร ศุภพิพัฒน์ (2566) ที่พบว่า การติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและการปรับปรุงระบบตามผลลัพธ์ที่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ SMEs ประสบความสำเร็จในการใช้ AI ในงานบัญชีในระยะยาว โดยแนะนำให้กำหนดรอบการทบทวนและปรับปรุงระบบเป็นประจำทุก 3-6 เดือน

สรุป

เทคโนโลยี AI มีบทบาทสำคัญในการยกระดับงานบัญชีสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจไทย โดยมีสัดส่วนสูงถึง 99.5% ของสถานประกอบการทั้งหมดและสร้างมูลค่า GDP รวมกันคิดเป็น 35.3% ของ GDP รวมทั้งประเทศ ทั้งนี้ความท้าทายด้านการบัญชีของธุรกิจ SMEs แบ่งเป็นสามประเด็นหลัก ได้แก่ ข้อจำกัดของระบบบัญชีแบบดั้งเดิม ความท้าทายในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและภาษี ตลอดจนปัญหาด้านการจัดการข้อมูลและการตัดสินใจทางการเงิน อย่างไรก็ตาม ด้วยศักยภาพของ AI ที่สามารถช่วยลดเวลาในการทำงานได้ถึง 80-90% จึงสามารถยกระดับคุณภาพงานบัญชีในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการประมวลผลเอกสาร การทำงานอัตโนมัติ การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจจับความผิดปกติ รวมถึงการป้องกันการทุจริต นอกจากนี้ยังมีการนำ AI ไปประยุกต์ใช้ในธุรกิจ SMEs ในรูปแบบต่างๆ เช่น AI Chatbot ในธุรกิจการเงิน การพยากรณ์ความต้องการ การจัดการสินค้าคงคลังและลูกหนี้การค้า ตลอดจนการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงิน แม้ว่าจะมีประโยชน์มากมายแต่การนำ AI มาใช้ก็ยังคงมีความท้าทายที่ต้องคำนึงถึงทั้งผลกระทบต่อแรงงาน ข้อจำกัดด้านทักษะและความพร้อม ความปลอดภัยของข้อมูล ตลอดจนประเด็นด้านจริยธรรมและธรรมาภิบาล ดังนั้นผู้ประกอบการ SMEs จึงควรเตรียมความพร้อมในการนำ AI มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การประเมินกระบวนการที่มีอยู่เดิม การเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม การพัฒนาแผนงานและโครงสร้างพื้นฐาน การฝึกอบรมบุคลากร และสุดท้ายคือการบูรณาการ AI กับระบบบัญชีเดิมผ่านแนวคิดเทคโนโลยีอัตโนมัติ (Intelligent Automation) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ชัยประสิทธิ์. (2565). ความท้าทายของนักบัญชีในยุคปัญญาประดิษฐ์: บทบาทที่เปลี่ยนแปลงและทักษะที่จำเป็น. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 18(58), 45-60.
- กานดา แยมบุญเรือง. (2564, 23 พฤศจิกายน). วางระบบบัญชี ทำไม SMEs ถึงต้องให้ความสำคัญ. *Flow Account*. <https://flowaccount.com/blog/set-up-a-small-business-accounting-system/>
- จิราพร สีนุวงศ์, และณัฐวุฒิ หมดประสิทธิ์. (2565). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI-OCR ในการประมวลผลเอกสารทางบัญชีสำหรับธุรกิจ SMEs: กรณีศึกษาธุรกิจค้าส่งวัสดุก่อสร้าง. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 17(2), 85-102.
- ชนิดา ยาระณะ, ภัทรพร พงศาปรมัตต์, สุนทรี ตั้งศรีวงศ์, และศิริรัตน์ สนชัย. (2563). ระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดพิษณุโลก: การวิเคราะห์รายกลุ่มอุตสาหกรรม. *Journal of Business, Economics and Communications*, 15(3), 154-173.
- นราทร ปาโชติวิชัย. (2563, 2 เมษายน). เจาะลึกปัญหาของธุรกิจ SMEs ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. *Research Café*. <https://researchcafe.tsri.or.th/in-depth-the-problems-of-smes/>
- ปิยภรณ์ ไชยพุกษ์, และคณะ. (2565). ผลกระทบของการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์ต้นทุนและราคาขายของธุรกิจร้านอาหาร: กรณีศึกษาร้านอาหารในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ*, 11(1), 141-159.
- พิมสิริ โตดิเทพย์, และภัทรพร จินตกานนท์. (2565). ผลกระทบของการใช้ระบบอัตโนมัติในกระบวนการทางบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. *วารสารการบัญชีและการจัดการ*, 14(3), 123-138.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2562). *การจัดอันดับความน่าเชื่อถือของ SME ด้วยข้อมูลด้านที่ไม่ใช่การเงิน (non-financial data) ภายใต้งานจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม*. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2021/02/2019_09_การจัดอันดับความน่าเชื่อถือของ-SME-ด้วยข้อมูลด้านที่ไม่ใช่การเงิน.pdf
- วชิรพงศ์ นาคะรัศมี, และพัชพร ศุภพิพัฒน์. (2566). กลยุทธ์การติดตามและวัดผลการใช้ AI ในงานบัญชีสำหรับธุรกิจ SMEs ไทย. *วารสารการจัดการธุรกิจ*, 12(2), 115-134.
- วันทิสา ประทุม. (2564). *การเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของธุรกิจ SMEs ภายหลังมาตรการบัญชีขุดเดี่ยวของกรมสรรพากรและธนาคารแห่งประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วิศรุต วงศ์วีระพันธุ์, และกุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. (2566). การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารจัดการ
ภาษีอากรของประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ*, 15(1), 85-102.
- ศาริญา เบ็ญอาหลี. (2567). AI : โอกาสหรือความท้าทาย. *DEPA*.
<https://www.depa.or.th/en/article-view/ai-opportunity-or-challenge>
- ศิริรัฐ โชติเวชการ. (2563). การใช้ประโยชน์ของ Artificial Intelligence (AI) ในงานบัญชี. *วารสารสภาวิชาชีพ
บัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์*, (68), 12-13.
- สถาพร อมรสิริพงศ์, และวรรณวิมล อัมรินทร์นุเคราะห์. (2564). การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานตรวจสอบ
ภายใน: กรณีศึกษาองค์กรธุรกิจในประเทศไทย. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ*, 10(2), 42-59.
- สมเกียรติ วรประสิทธิ์คุณ, และสุรัชย์ จันทร์จรัส. (2566). การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารลูกหนี้
การค้าของธุรกิจ SMEs ในภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 21(1), 123-137.
- สิริพงศ์ จิงถาวรณ. (2565, 23 มิถุนายน). 7 กลยุทธ์ปรับระบบบัญชีธุรกิจ SMEs ให้ทันสมัยขึ้น. *Flow Account*.
<https://flowaccount.com/blog/7-strategies-to-apply-lean-accounting-for-small-business/>
- หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. (2566). *TCC Business Insight : GENERATIVE AI เทคโนโลยี
เปลี่ยนโลกธุรกิจ*. <https://www.thaichamber.org/news/view/510/2388/tcc-bi-gen-ai>
- อิสระพงศ์ เอกสินชล. (2566, 26 ธันวาคม). บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในกลยุทธ์ธุรกิจสมัยใหม่ (The role of
AI in modern business strategies). *BDI*. <https://bdi.or.th/data-for-business/ai-in-modern-business/>
- Aira. (2566, 13 กันยายน). 10 ข้อแนะนำ เรื่องการเงิน ที่ผู้ประกอบการ SME ควรทราบ. *Aira Factoring*.
https://airafactoring.co.th/knowledge_hub/10-ข้อแนะนำ-เรื่องการเงิน/
- Ahmad, F., Hui, N. L., & Abdullah, A. (2021). AI Chatbots in financial services for SMEs: A
comparative analysis. *Journal of Business Technology Management*, 3(1), 45-62.
- Al-Htaybat, K., Alberti-Alhtaybat, L., & Alhatabat, Z. (2022). Artificial intelligence and big data in
accounting: A research agenda. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 20(1),
138-157.
- Appelbaum, D., Kogan, A., & Vasarhelyi, M. A. (2023). Impact of XBRL and AI on the future of the
audit analytics. *Journal of Information Systems*, 37(1), 51-69.
- Asian Development Bank. (2023, October). *Digital Economy Index for ASEAN SMEs 2023*.
<https://www.adb.org/sites/default/files/publication/919641/asia-sme-monitor-2023.pdf>
- Asatiani, A., Penttinen, E., & Hälinen, H. M. (2022). Accounting automation with AI technologies:
Barriers and opportunities for SMEs. *Journal of Accounting and Management Information
Systems*, 21(3), 345-368.

- Butcharoen, P., Suthiwartnarueput, K., & Somboonwiwat, T. (2023). AI implementation roadmap for Thai SMEs: A resource-based approach. *Journal of Business Administration*, 46(3), 67-89.
- Ernst & Young. (2023). *Southeast Asia SME transformation study: Digital adoption and business resilience*.
https://www.ey.com/en_vn/insights/financial-services/asia-pacific/how-southeast-asias-financial-services-can-become-future-ready
- Family Business. (2566, 14 สิงหาคม). 3 ตัวอย่าง ธุรกิจครอบครัว ปรับใช้ AI ลดต้นทุน-เพิ่มมูลค่า ต่อยอดความสำเร็จอย่างยั่งยืน. *Bangkok Bank SME*.
<https://www.bangkokbanksme.com/en/23-8sme2-3-examples-of-family-businesses-implementing-ai>
- Huang, F., & Vasarhelyi, M. A. (2022). Applying robotic process automation and artificial intelligence techniques in auditing. *International Journal of Digital Accounting Research*, 22, 1-22.
- IT-HERO MAN CO., LTD. (2567, 12 ธันวาคม). ความท้าทายและโอกาสของ AI: ข้อดี ข้อเสีย และความเสี่ยงในการนำมาใช้. <https://ithero.cc/challenges-and-opportunities-of-ai/>
- Janchai, W., & Srichand, D. (2023). Selection of accounting software with AI capabilities for small and medium enterprises in Thailand. *Journal of Information Technology Management*, 14(2), 127-148.
- Kokina, J., & Davenport, T. H. (2023). The emergence of artificial intelligence: How automation is changing auditing. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 18(1), 115-132.
- Kruskopf, S., Lobbas, C., Meinander, H., Söderling, K., Martikainen, M., & Lehner, O. (2020). Digital accounting and the human factor: Theory and practice. *ACRN Journal of Finance and Risk Perspectives*, 9(1), 78-89.
- Li, Y., Huang, J., & Song, Y. (2022). Machine learning models for cash flow prediction in small and medium enterprises. *International Journal of Finance & Economics*, 27(1), 1178-1194.
- Meechaitana, P., & Techametheekul, S. (2023). Smart farming with IoT and AI: Economic impact on agricultural SMEs in Thailand. *AgriTech Innovation Journal*, 9(2), 78-94.
- Peak Account. (2568, 30 มกราคม). 5 ความผิดพลาดทางบัญชี SMEs ที่ควรรู้และการหลีกเลี่ยงเพื่อความสำเร็จ. <https://www.peakaccount.com/blog/business/smes/common-financial-management-mistakes-fosmes>
- Phaosathianphan, S., & Viseschinda, A. (2022). AI-OCR technology implementation in Thai SMEs:

- Benefits and implementation challenges. *Journal of Accounting Technology*, 14(3), 346-365.
- Ratchatakulpat, T., & Charoensukmongkol, P. (2022). Adopting AI-based accounting software among Thai SMEs: The role of technological, organizational, and environmental factors. *ASEAN Journal of Management & Innovation*, 9(1), 53-71.
- Saengpotong, T., & Phimolsathien, T. (2023). A step-by-step approach to AI implementation in accounting for Thai SMEs. *Journal of Business and Industrial Development*, 42(3), 102-118.
- Sakulwongtana, P., & Likitsupin, C. (2023). Impact of financial data analytics on Thai SMEs performance: A comparative study. *Asian Journal of Business Research*, 13(2), 85-102.
- Salehi, M., Khazaei, K., & Tarighi, H. (2023). The application of artificial intelligence in detecting financial statement fraud: A systematic review. *Journal of Financial Crime*, 30(1), 169-188.
- Seasonswat, R., & Chaisiroj, N. (2023). AI integration in Thai SMEs' accounting systems: Implementation factors and performance outcomes. *Asian Academy of Management Journal*, 28(1), 189-211.
- Sirinya iACC Professional. (2567, 4 พฤศจิกายน). ข้อผิดพลาดทางบัญชีที่พบบ่อยในธุรกิจ SME และวิธีหลีกเลี่ยง. *Accounting Center*.
<https://www.accountingcenter.co/blog/ข้อผิดพลาดทางบัญชีที่พบบ่อยในธุรกิจ-SME-และวิธีหลีกเลี่ยง>
- SME Update. (2567, 26 กันยายน). เจาะลึกธุรกิจที่ใช้ AI ทำอย่างไรถึงประสบความสำเร็จและสิ่งที่ธุรกิจต้องเตรียมพร้อมในครึ่งปีหลัง 2567. *Bangkok Bank SME*.
<https://www.bangkokbanksme.com/en/ai-success>
- Stancheva-Todorova, E. (2022). Accounting beyond the visible: Blockchain, artificial intelligence and accounting research. *Management & Education*, 8(1), 74-80.
- Supapornnanon, K., & Jaturongkachoke, K. (2022). Data security concerns in AI-based accounting systems: Perspectives from Thai SMEs. *Information Systems Security Journal*, 13(2), 215-234.
- Sutanapong, C., & Louangrath, P. (2021). Machine learning for accounting data analytics. *International Journal of Advanced Computer Research*, 11(54), 149-158.
- Thairath Money. (2567, 2 มิถุนายน). Generative AI ตัวช่วยยกระดับศักยภาพ SMEs ไทย.
https://www.thairath.co.th/money/experts_pool/columnist/2789978
- Thanomwong, P., & Panaikul, S. (2022). AI chatbots for accounting services in Thai SMEs: A case study. *Journal of Management and Information Systems*, 8(2), 179-196.
- Tong, L., & Lu, T. (2021). Performance of optical character recognition algorithms in the context

- of financial documents. *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 29(1), 109-121.
- Vejaratpimol, R., Boonthong, P., & Rachatatanun, W. (2022). Business process mapping for AI integration in SMEs' accounting systems. *International Journal of Business Process Integration and Management*, 11(3), 175-192.
- Wanarungjit, S., & Pongpattrachai, D. (2023). Data quality management for successful AI implementation in SMEs' accounting systems. *Journal of Information Systems*, 37(2), 121-142.
- Wang, Y., & Wang, Z. (2021). Improving the audit process with artificial intelligence: A study of AI application in the cloud-based accounting system. *Information Systems Frontiers*, 23(6), 1609-1626.
- Wanichsan, K., & Tanlamai, U. (2023). AI readiness assessment model for Thai SMEs in accounting and finance functions. *Chulalongkorn Business Review*, 45(1), 34-58.
- Wattanakul, T., & Tangjitprom, N. (2022). Organizational culture and AI adoption in Thai SMEs: A multiple case study approach. *Journal of Organization Management Studies*, 12(2), 83-104.